

Araştırma Makalesi

**BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÖZEL ÖĞRETİM
YÖNTEMLERİ ÖZYETERLİLİK DÜZEYLERİ İLE SINIF YÖNETİMİ
ALGILARININ İNCELENMESİ**

**EXAMINING PHYSICAL EDUCATION TEACHER CANDIDATES'
SELF-EFFICACY LEVELS IN SPECIAL TEACHING METHODS AND
THEIR PERCEPTIONS OF CLASSROOM MANAGEMENT**

Gönderilen Tarih: 11/06/2025
Kabul Edilen Tarih: 30/07/2025

*Mehmet YANIK**

Balıkesir Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi Balıkesir, Türkiye
Orcid: 0000-0003-3235-3874

* Sorumlu Yazar: Mehmet YANIK, Balıkesir Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, mehmettyanik@gmail.com

Beden Eğitimi Öğretmen Adaylarının Özel Öğretim Yöntemleri Özyeterlilik Düzeyleri ile Sınıf Yönetimi Algılarının İncelenmesi

ÖZ

Bu çalışma, beden eğitimi ve spor öğretmen adaylarının özel öğretim yöntemlerine ilişkin özyeterlilik düzeyleri ile sınıf yönetimi algıları arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma, nicel yöntemlerden ilişkisel tarama modeli kullanılarak tasarlanmış ve 290 beden eğitimi ve spor öğretmen adayından veri toplanmıştır. Veri toplama aracı olarak "Özel Öğretim Yöntemleri Özyeterlilik Ölçeği" ve "Sınıf Yönetimi Algısı Ölçeği" kullanılmıştır. Bulgular, öğretmen adaylarının özyeterlilik düzeyleri ile sınıf yönetimi algıları arasında orta düzeyde pozitif bir ilişki olduğunu göstermiştir. Ayrıca, özyeterliliğin sınıf yönetimi algısını anlamlı bir şekilde yordadığı tespit edilmiştir. Cinsiyet açısından anlamlı bir fark bulunmazken, beden eğitimi ve spor programındaki adayların özyeterlilik puanları pedagojik formasyon programı öğrencilerine göre daha yüksek çıkmıştır. Bu bağlamda, beden eğitimi ve spor öğretmen adaylarının özyeterliliklerinin artırılmasının sınıf yönetimi becerilerini olumlu yönde etkileyebileceği ve eğitim süreçlerinde uygulamalı eğitimlerin ve mikro öğretim modüllerinin yaygınlaştırılması önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Beden eğitimi öğretmen adayları, özel öğretim yöntemleri, özyeterlilik, sınıf yönetimi

Examining Physical Education Teacher Candidates' Self-Efficacy Levels in Special Teaching Methods and Their Perceptions of Classroom Management

ABSTRACT

This study aims to examine the relationship between physical education and sport teacher candidates' self-efficacy levels regarding special teaching methods and their perceptions of classroom management. The study was designed using relational survey model from quantitative methods and data were collected from 290 prospective physical education and sport teachers. "Special Teaching Methods Self-Efficacy Scale" and "Classroom Management Perception Scale" were used as data collection tools. The findings showed that there was a moderate positive relationship between pre-service teachers' self-efficacy levels and classroom management perceptions. In addition, it was determined that self-efficacy significantly predicted classroom management perception. While there was no significant difference in terms of gender, the self-efficacy scores of the candidates in the physical education and sports program were higher than the pedagogical formation program students. In this context, it is suggested that increasing the self-efficacy of prospective physical education and sports teachers can positively affect their classroom management skills and that applied trainings and micro-teaching modules should be expanded in the education process.

Key Words: Physical education teacher candidates, special teaching methods, self-efficacy, classroom management

GİRİŞ

Beden eğitimi, bireylerin fiziksel gelişiminin yanı sıra sosyal ve bilişsel gelişimlerini de destekleyen çok yönlü bir disiplindir. Psikomotor becerilerin gelişimine paralel olarak öz disiplin, iş birliği ve liderlik gibi sosyal becerilerin kazanımını sağlayarak bireylerin toplumsal uyumunu güçlendirmektedir. Yapılan araştırmalar, hareket temelli öğrenme süreçlerinin bilişsel işlevleri geliştirdiğini ve bu durumun akademik başarıya olumlu yansımaları olduğunu ortaya koymaktadır¹. Ancak bu kazanımların etkili bir şekilde sağlanabilmesi, büyük ölçüde alanında yeterli bilgi ve beceriye sahip öğretmenlerin yetiştirilmesine bağlıdır. Geleneksel sınıf ortamlarından farklı olarak açık ve geniş alanlarda yürütülen beden eğitimi ve spor dersleri, yüksek düzeyde öğrenci katılımı gerektiren dinamik bir yapı sergilemektedir. Bu özellikleri nedeniyle beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin hem öğretim yöntemleri hem de sınıf yönetimi konusunda branşın gerektirdiği özgün yaklaşımlara hâkim olmaları büyük önem taşımaktadır^{2,3}.

Öğretmenlik mesleği, pedagojik yeterlilikler, alan bilgisi, öğretim becerileri ve sınıf yönetimi gibi çok boyutlu yeterlilik alanlarını içeren oldukça kapsamlı meslektir. Beden eğitimi ve spor öğretmenliği ise bu temel yeterliliklerin yanı sıra, branşa özgü uzmanlık gerektiren özel bir alandır. Çeşitli spor branşlarının teknik ve taktik bilgisine hakimiyet, grup dinamiklerini etkin şekilde yönetebilme, liderlik becerilerini sergileme ve farklı gelişim düzeylerindeki öğrencilere uygun fiziksel aktivite programları tasarlayabilme, beden eğitimi ve spor öğretmenlerinden beklenen temel mesleki beceriler arasında yer almaktadır. Bu nedenle, beden eğitimi ve spor öğretmen adaylarının teorik bilgi, uygulama deneyimi ve saha çalışmalarını bütünleştiren kapsamlı bir programla yetiştirilmelerinin oldukça önemli olduğu düşünülmektedir.

Belirli bir akademik alanın doğasına uygun pedagojik yaklaşımları ifade eden özel öğretim yöntemleri bilgisi, alandaki yeterliliğin temel bir ön koşuludur. Beden eğitimi ve spor alanında bu yöntemler, bireylerin fiziksel, bilişsel ve duyuşsal gelişimlerini desteklemek üzere tasarlanmış özgün öğretim stratejilerini kapsar. Beden eğitimi ve spor alanına özgü geliştirilmiş hem öğrenci merkezli hem de öğretmen merkezli öğretim stilleri ve modellerinin beden eğitimi ve spor öğretmenleri tarafından bilinmesi ve uygulanması, dersin hedef kazanımlarına ulaşmada büyük bir öneme sahiptir. Öğrencilere kazandırılmak istenen becerilere göre uygun stil ve modeller seçilerek, öğrencilerin beden eğitimi derslerine katılımları artırılır, derse yönelik motivasyonları güçlendirilir ve kalıcı öğrenme deneyimleri sağlanır. Ancak tüm bunları sağlayabilmek için öncelikle öğretmenlerin iyi yetiştirilmiş ve mesleğe yönelik öz yeterliliklerinin yüksek olması gerekmektedir.

Özyeterlilik, bireylerin belirli bir görev veya durumu başarmak için yeterli olduklarına dair inançlarını ifade eder⁴. Bu inanç, bireylerin başarılı olma motivasyonlarını, çaba sarf etme düzeylerini ve karşılaştıkları zorluklarla başa çıkabilme yetilerini belirlemektedir. Dolayısıyla özyeterlilik inancı kişilerin hislerini, düşüncelerini ve davranışlarını etkilemektedir⁵. Öğretmen özyeterliliği, öğretim sürecinin iyi yönetilmesi ve ders verimliliğini doğrudan etkileyen bir unsurdur. Yüksek özyeterlilik inancı, öğretmenlerin dersleri daha etkili bir şekilde planlamalarına, öğrencilere daha motive edici bir ortam sunmalarına ve ders hedeflerine ulaşmalarına yardımcı olur^{6,7}. Ayrıca, derslerinde farklı öğretim yöntemlerini kullanan öğretmenlerinde yüksek öz-yeterlilik inancına sahip olduğunu belirten araştırmalar bulunmaktadır⁸⁻⁹. Beden eğitimi ve spor öğretmenliğinde ise özyeterlilik kavramı bazı özgün boyutlarla ön plana çıkmaktadır. Özellikle fiziksel aktivite yönetimi, öğrencilerin yaş ve gelişim düzeylerine uygun

aktiviteleri planlama ve bu aktiviteleri etkili bir şekilde uygulama becerisi, beden eğitimi ve spor öğretmenin kendine olan güvenini yansıtan temel unsurlardandır.

Beden eğitimi ve spor derslerinin genellikle açık veya geniş alanlarda yapılıyor olması sınıf yönetimi bakımından ders öğretmenlerine fazladan bir sorumluluk yüklemektedir. Öğretmenler farklı bireysel özellikleri olan öğrencileri aynı ortamda bulundurmak, aynı ders materyallerini kullanarak uygun öğrenme ortamlarını oluşturmak ve ortaya çıkabilecek problemlere çözümler üretebilmek zorundadırlar^{10,11}. Bunun içinde öğretmenin sınıf yönetimi becerilerinin yüksek olması gerekmektedir. Sınıf yönetimi, öğrenmenin uygun şekilde gerçekleşebilmesi için öğrenci davranış ve etkinliklerini en iyi şekilde düzenleme ve kontrol edebilmedir¹². Özyeterlilik ve sınıf yönetimi arasında güçlü bir ilişki bulunmaktadır. Yüksek özyeterlilik düzeyine sahip öğretmenler, sınıf yönetimindeki kararları ile sınıfta oluşabilecek olumsuzluklara karşısında daha kolay çözümler üretebilir.

Literatür incelendiğinde, öğretmen özyeterliliği ve sınıf yönetimi konularında yapılan çalışmaların genellikle genel öğretmenlik mesleği üzerine odaklandığı, beden eğitimi ve spor gibi uygulamaya dayalı branşlara özgü öğretim yöntemleri ve sınıf yönetimi dinamiklerinin yeterince araştırılmadığı görülmektedir. Özellikle beden eğitimi ve spor öğretmen adaylarının özel öğretim yöntemlerine ilişkin özyeterlilik düzeyleri ile sınıf yönetimi algıları arasındaki ilişkiyi ele alan çalışmalar oldukça sınırlıdır. Bunun yanı sıra, öğretmen adaylarının mesleki hazırlık sürecinde bu değişkenlerin nasıl geliştiğini inceleyen araştırmalarda da önemli bir boşluk bulunmaktadır. Bu çalışma, söz konusu eksiklikleri gidermeyi ve beden eğitimi ve spor öğretmen adaylarının branşa özgü pedagojik yeterlilikleri ile sınıf yönetimi becerileri arasındaki ilişkiyi aydınlatmayı amaçlamaktadır.

Bu araştırmanın bulgularının, öğretmen yetiştirme programlarının pedagojik içerik bilgisi ve uygulama becerileri açısından iyileştirilmesine katkı sağlaması; ayrıca, özel öğretim yöntemlerine ilişkin öğretmen adaylarının öz-yeterlilik düzeylerini artıracak kanıta dayalı eğitim modüllerinin tasarlanmasına yönelik bir çerçeve sunması beklenmektedir. Bu bağlamda çalışma, teorik bilgi birikimine katkı sağlamanın yanı sıra, uygulamaya dönük somut öneriler sunarak eğitim alanına değerli bir katkı sağlamayı hedeflemektedir.

MATERYAL VE METOT

Araştırmanın Modeli

Bu çalışma, nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılarak tasarlanmıştır. İlişkisel tarama modeli, iki veya daha fazla değişken arasındaki birlikte değişim varlığını ve bu ilişkinin yönünü belirlemek amacıyla kullanılır. Bu tür araştırmalarda değişkenlere müdahale edilmeden aralarındaki ilişkisel yapı analiz edilir¹³.

Katılımcılar

Araştırma için katılımcıların belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden kriter örnekleme tekniği kullanılmıştır. Katılımcıların belirlenmesinde şu dört temel kriter esas alınmıştır: (1) beden eğitimi öğretmenliği programında aktif olarak öğrenim görüyor olmak (2) pedagojik formasyon sertifikası programına kayıtlı olmak (3) sınıf yönetimi ile öğretim ilke ve yöntemleri dersini almış ya da alıyor olmak (4) mezun durumunda

olanların henüz mesleğe başlamamış olmak kriterleri esas alınmıştır. Araştırmada veri toplama süreci tamamen gönüllülük esasına dayalı olarak yürütülmüş ve belirtilen kriterleri karşılayan toplam 290 katılımcıdan veri toplanmıştır.

Tablo 1. Katılımcılara Ait Demografik Bilgiler

Kişisel Bilgiler	Değişkenler	f	%
Cinsiyet	Kadın	88	30,3
	Erkek	202	69,7
Program	Beden Eğitimi ve Spor	183	63,1
	Pedagojik Formasyon	107	36,9

Verilerin Toplanması

Araştırma verileri, üç farklı ölçme aracı kullanılarak toplanmıştır:

Kişisel Bilgi Formu

Katılımcıların demografik özelliklerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan form kullanılmıştır.

Özel Öğretim Yöntemleri Öz-Yeterlilik Ölçeği

Araştırmada, öğretmen adaylarının özel öğretim yöntemlerine ilişkin öz-yeterlilik inançlarını değerlendirmek amacıyla Sayan ve ark., (2022)¹⁴ tarafından geliştirilen ölçek kullanılmıştır. Ölçek, (1) Özel öğretim yöntemleri, (2) Beden eğitimi ve spor programı ve (3) Ölçme ve değerlendirme olmak üzere üç faktör ve toplam 41 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin orijinal çalışmadaki güvenilirlik analizleri, tüm ölçek için Cronbach Alfa katsayısının .941 düzeyinde olduğunu göstermiştir. Alt faktörler bazında ise güvenilirlik katsayıları sırasıyla; birinci faktör için .898, ikinci faktör için .922 ve üçüncü faktör için .926 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuçlar ile ölçeğin geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olarak beden eğitimi öğretmen adaylarının öz-yeterlilik inançlarını değerlendirmede kullanılabileceği görülmüştür.

Öğretmen Adaylarına Yönelik Sınıf Yönetim Algısı Ölçeği

Araştırmada, öğretmen adaylarının sınıf yönetimi becerilerine ilişkin algılarını ölçmek amacıyla Özenç İra ve İra, (2018)¹⁵ tarafından geliştirilen "Öğretmen Adaylarına Yönelik Sınıf Yönetim Algısı Ölçeği" kullanılmıştır. Tek boyutlu yapıya sahip olan ölçek, toplam 50 maddeden oluşmaktadır. Bu sonuçla ölçeğin son derece yüksek iç tutarlılığa sahip olduğu görülmüştür. Ölçek, 5'li Likert tipi bir derecelendirmeye sahip olup "Tamamen katılıyorum" (5) ile "Asla katılmıyorum" (1) arasında puanlanmaktadır.

Verilerin Toplanması/İşlem Yolu

Araştırmanın veri toplama süreci Balıkesir Üniversitesi Rektörlüğü'nün (14.05.2024 tarihli ve E-19928322-050.04-382362) etik kurul onay yazısı ile başlamıştır. Etik onayın ardından çalışmanın yürütüleceği fakülte ve bölüm yetkililerinden gerekli izinler alınmıştır. Örneklem grubundaki öğretmen adaylarına araştırmanın amacı hakkında bilgilendirmeler yapılmış, araştırmaya katılmaya gönüllü olan öğretmen adaylarına ilgili veri toplama araçları çevrimiçi platformlar aracılığıyla paylaşılmıştır. Sürece katılımcı olabilme kriterlerini sağlayan farklı üniversitelerdeki öğretmen adayları da dahil edilerek veri çeşitliliği sağlanmıştır.

Verilerin Analizi

Çalışmada tüm istatistiksel analizler SPSS 25.0 programı aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Verilerin normallik varsayımında çarpıklık ve basıklık kriterleri

($\pm 1,5$) dikkate alınmıştır. Katılımcıların demografik faktörlere göre ölçek puanlarında anlamlı farklılık olup olmadığı bağımsız örneklem t-testi (iki grulu karşılaştırmalar) ve tek yönlü ANOVA (üç veya daha fazla grup) ile test edilmiştir. Anlamlı farklılık durumunda Tukey HSD testi ile post-hoc analizler yapılmıştır. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $\alpha = 0.05$ olarak belirlenmiştir. Özel öğretim yöntemleri özyeterlilik puanları ile sınıf yönetimi algısı puanları arasındaki ilişkiyi belirlemek için Pearson Korelasyon Katsayısı kullanılmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkinin yönü ve gücü rapor edilmiştir. Sınıf yönetimi algısının özyeterlilik düzeyi tarafından yordanıp yordanmadığını belirlemek amacıyla basit doğrusal regresyon analizi uygulanmıştır. Modelin anlamlılığı ve açıklayıcılık gücü (R^2) değerlendirilmiştir.

BULGULAR

Tablo 2. Özel Öğretim Yöntemleri Özyeterlilik Düzeyi Puanlarının Betimleyici İstatistikleri

		Faktör 1	Faktör 2	Faktör 3	Toplam Puan
		$\bar{X} \pm SD$	$\bar{X} \pm SD$	$\bar{X} \pm SD$	$\bar{X} \pm SD$
Cinsiyet	Kadın (n=88)	4,04 \pm 0,33	3,27 \pm 0,63	3,85 \pm 0,20	3,79 \pm 0,24
	Erkek (n=202)	4,17 \pm 0,32	3,20 \pm 0,70	3,87 \pm 0,16	3,84 \pm 0,28
Program	Beden Eğitimi ve Spor (n=183)	4,15 \pm 0,36	3,29 \pm 0,69	3,87 \pm 0,18	3,85 \pm 0,30
	Pedagojik Formasyon (n=107)	4,10 \pm 0,27	3,11 \pm 0,63	3,85 \pm 0,16	3,77 \pm 0,20

Yapılan betimleyici analiz bulgularına göre, cinsiyet açısından değerlendirildiğinde, erkek katılımcıların Faktör 1 (özel öğretim yöntemleri; 4,17 \pm 0,32) ve Toplam Puan (3,84 \pm 0,28) ortalamalarının kadınlara (sırasıyla 4,04 \pm 0,33 ve 3,79 \pm 0,24) göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Ancak faktör 2'de (beden eğitimi ve spor programı) kadınlar (3,27 \pm 0,63) erkeklerden (3,20 \pm 0,70) az da olsa daha yüksek bir ortalama sergilemiştir. Faktör 3 (ölçme ve değerlendirme) puanları ise her iki cinsiyette benzerdir (kadınlar: 3,85 \pm 0,20; erkekler: 3,87 \pm 0,16).

Öğrenim görülen programa göre karşılaştırma yapıldığında, beden eğitimi ve spor öğretmenliği programı öğrencilerinin tüm faktörlerde ve toplam puan ortalamasında (3,85 \pm 0,30) pedagojik formasyon programı öğrencilerine (3,77 \pm 0,20) göre daha yüksek puan aldığı belirlenmiştir. Özellikle faktör 2'de beden eğitimi öğretmenliği programı öğrencilerinin ortalaması (3,29 \pm 0,69), formasyon programında yer alan öğrencilere (3,11 \pm 0,63) kıyasla daha yüksektir.

Tablo 3. Özel Öğretim Yöntemleri Özyeterlilik Düzeyi Puanlarının Karşılaştırılması

		$\bar{X} \pm SD$	t	p	Cohen's d
Cinsiyet	Kadın (n=88)	3,79 \pm 0,24	-1,35	0,28	0,19
	Erkek (n=202)	3,84 \pm 0,28			
Program	Beden Eğitimi Öğretmenliği (n=183)	3,85 \pm 0,30	2,33	0,00	0,31
	Pedagojik Formasyon (n=107)	3,77 \pm 0,20			

Tablo 3'te katılımcıların özel öğretim yöntemleri özyeterlilik düzeyi toplam puanlarının, cinsiyet ve dahil olunan öğretmenlik programına göre karşılaştırılması sunulmuştur. Yapılan t-testi sonuçlarına göre cinsiyet açısından göre, erkeklerin özyeterlilik puan ortalaması (3,84 \pm 0,28) kadın katılımcıların ortalama puanlarından (3,79 \pm 0,24) yüksek olmasına rağmen aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($t=-1,35$; $p > 0.05$). Etki büyüklüğü (Cohen's $d=0.19$) küçük düzeydedir.

Katılımcıların dahil olduğu öğrenim programı temelinde yapılan t testi analizine göre, Beden Eğitimi Öğretmenliği programında yer alan öğrencilerinin özyeterlilik puanlarının ($3,85\pm 0,30$), Pedagojik Formasyon programındaki öğrencilere ($3,77\pm 0,20$) göre anlamlı derecede yüksek olduğunu görülmüştür ($t=2,33$; $p<0,05$). Elde edilen orta düzeydeki etki büyüklüğü (Cohen's $d=0.31$), dahil olunan öğretmenlik program türünün özel öğretim yöntemleri özyeterlilik algısı üzerinde etkili olduğunu işaret etmektedir.

Tablo 4. Sınıf Yönetimi Algısına İlişkin Ortalama Değerler ve Analiz Sonuçları

	$\bar{X}\pm SD$	t	p	Cohen's d	
Cinsiyet	Kadın (n=88)	4,55±0,08	-0,16	0,08	0,
	Erkek (n=202)	4,55±0,11			
Program	Beden Eğitimi Öğretmenliği (n=183)	4,56±0,11	0,791	0,00	0,035
	Pedagojik Formasyon (n=107)	4,54±0,78			

Tablo 4'te, katılımcıların sınıf yönetimi algılarına ilişkin ortalama değerleri ve gruplar arası karşılaştırma (t-testi) sonuçlarını sunulmuştur. Yapılan analiz bulgularına göre cinsiyet değişkeni açısından kadın (4.55 ± 0.08) ve erkek (4.55 ± 0.11) öğretmen adaylarının sınıf yönetimi algılarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($t=-0.16$, $p>0.05$), ve etki büyüklüğü ise (Cohen's d) hesaplanamaz düzeyde düşüktür. Elde edilen bulgular cinsiyetin sınıf yönetimi algısı üzerinde belirleyici bir rol oynamadığını düşündürmektedir.

Dahil olunan öğrenim programı temelinde yapılan karşılaştırmada ise, beden eğitimi öğretmenliği programı öğrencilerinin sınıf yönetimi algısı (4.56 ± 0.11), pedagojik formasyon programı öğrencilerine (4.54 ± 0.78) göre istatistiksel olarak farklı/anlamlı kabul edilmiştir ($t=0.791$, $p<0.01$). Ancak, etki büyüklüğünün düşük olması (Cohen's $d=0.03$), bu anlamlılığın az bir fark yarattığını, program türünün sınıf yönetimi algısında sınırlı bir etkiye sahip olduğunu düşündürmektedir.

Tablo 5. Özel Öğretim Yöntemleri Özyeterlilik Ölçeği ve Sınıf Yönetimi Algısı Ölçeği Korelasyon Analizi Sonuçları

	1	2	3	4	5
1-Faktör 1 (Özel Öğretim Yöntemleri)	1	,202**	,115	,755**	,499**
		,001	,050	,000	,000
2- Faktör 2 (Beden Eğitimi Programı)	,202**	1	-,113	,776**	,477**
	,001		,054	,000	,000
3- Faktör 3 (Ölçme-Değerlendirme)	,115	-,113	1	,152**	,115
	,050	,054		,009	,050
4- Özel Öğretim Yöntemleri Öz-Yeterlilik	,755**	,776**	,152**	1	,639**
	,000	,000	,009		,000
5- Sınıf Yönetimi Algısı	,499**	,477**	,115	,639**	1
	,000	,000	,050	,000	

Köşegen üstü korelasyon katsayıları, altı p değerlerini göstermektedir.

N = 290. ** $p < .01$ düzeyinde anlamlı (2-yönlü).

Tablo 5'te yapılan korelasyon analizi sonuçları verilmiştir. Elde edilen bulgulara göre, öğretmen adaylarının özel öğretim yöntemleri öz-yeterlilik düzeyleri ile sınıf yönetimi algıları arasında ($r=.639$, $p<.01$) orta düzeyde pozitif korelasyonlar bulunmuştur. Diğer bulgulara göre sırasıyla; Faktör 1 (özel öğretim yöntemleri) ile genel öğretim yöntemleri öz-yeterliliği arasında güçlü ve istatistiksel olarak anlamlı pozitif bir ilişki bulunmuştur ($r=.755$, $p<.01$). Bu bulgu, özel ve genel öğretim yeterliliklerinin birbiriyle yakından ilişkili olduğunu göstermektedir. Ayrıca faktör 1 (özel öğretim yöntemleri) ile

sınıf yönetimi algısı arasında ($r=.499$, $p<.01$) orta düzeyde pozitif korelasyonlar bulunmuştur. Bu bulgular, öğretim yöntemlerine yönelik öz-yeterliliğin sınıf yönetimi algısıyla ilişkili olduğunu desteklemektedir. Faktör 2 (beden eğitimi programı) ile genel öğretim yöntemleri öz-yeterliliği arasında da güçlü pozitif korelasyon tespit edilmiştir ($r=.776$, $p<.01$). Bu sonuç, alana özgü yeterliklerin genel öğretim yeterlikleriyle bağlantılı olduğuna işaret etmektedir. Faktör 3 (ölçme-değerlendirme) diğer değişkenlerle zayıf ilişkiler göstermiştir. En güçlü ilişki genel öğretim yöntemleri öz yeterliliği ile olmakla birlikte ($r=.152$, $p<.01$), bu korelasyon düşük düzeydedir. Elde edilen bulgulara göre öğretmen adaylarının özel öğretim yöntemleri öz-yeterlilik düzeylerinin çok boyutlu yapısını ile sınıf yönetimi becerileriyle ilişkili olduğu görülmüştür. Özellikle öğretmen eğitimi programlarında bu bileşenlerin bütünleşik şekilde ele alınmasının önemine işaret etmektedir. Ancak ölçme-değerlendirme öz-yeterliliğine ilişkin elde edilen veriler alana ilişkin farklı müdahale stratejilerine ihtiyaç olduğunu düşündürmektedir.

Tablo 6. Öz-Yeterliliğin Sınıf Yönetimi Algısı Üzerindeki Yordayıcı Etkisine İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	Std. Hata	β	t	p	R ²	F
Sabit	3.612	0.067	-	53.754	< .001	.408	198.724
Öz-Yeterlilik	0.247	0.018	.639	14.097	< .001		

Not. R² = .408, F(1, 288) = 198.724, p < .001, Bağımlı Değişken: Sınıf Yönetimi Algısı

Tablo 6'da görüldüğü üzere, sınıf yönetimi algısının öz-yeterlilik ile yordanmasına ilişkin basit doğrusal regresyon modeli istatistiksel olarak anlamlıdır [F(1, 288) = 198.724, p < .001]. Öz-yeterlilik, sınıf yönetimi algısı üzerinde pozitif yönde anlamlı bir yordayıcıdır ($\beta = .639$, $t = 14.097$, $p<.001$). Model, bağımlı değişkendeki toplam varyansın %40.8'ini açıklamaktadır.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Beden eğitimi öğretmen adaylarının özel öğretim yöntemlerine ilişkin öz-yeterlilik düzeyleri ile sınıf yönetimi algıları arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlayan bu çalışmada elde edilen bulgular, öz-yeterliliğin sınıf yönetimi algısını anlamlı derecede yordadığını ($\beta = .639$, $p < .001$) ve modelin toplam varyansın %40.8'ini açıkladığını göstermiştir. Ayrıca, ölçek alt boyutları olan özel öğretim yöntemleri ($r = .755$) ve beden eğitimi programı ($r = .776$) öz-yeterliliklerinin genel öz-yeterlilikle güçlü pozitif ilişkisi olduğu görülmüştür.

Çalışmadan elde edilen bu bulgular başta Bandura'nın (1997)⁴ öz-yeterlilik teorisi olmak üzere literatürde yer alan birçok bulguyla tutarlıdır. Örneğin, Genç ve Yurdakul, (2024)¹⁷, Vatanserver Bayraktar ve Çelik, (2023)¹⁸, Sağlam ve Kavgacı, (2021)¹⁹, Slater ve Main, (2020)²⁰ ve Semerci ve Uyanık Balat, (2018)²¹ yaptıkları çalışmalarda benzer sonuçlara ulaşıp öz-yeterlilik ve sınıf yönetimi becerilerinin pozitif yönlü ilişkisi olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir.

Öğretmenlik genel yeterliliklerin yanı sıra alana özgü uzmanlık becerilerini bütünleştiren bir meslektir. Bu meslekte başarılı olabilmek için, öğretmenlerden pedagojik yeterliliklerin yanı sıra kişisel-sosyal ve teknolojik beceriler açısından da yüksek düzeyde yetkinlik sergilemeleri beklenmektedir. Bu gereklilikler doğrultusunda, ülkeler öğretmen yetiştirme programlarını kapsamlı bir şekilde tasarlamakta ve mesleki

kariyer boyunca sürekli gelişimi sağlamak amacıyla hizmet içi eğitimler, stratejik eylem planları ve çeşitli projeler geliştirmektedir.

Pedagojik yeterliliklerin sınıf ortamına etkili bir şekilde yansıtılabilmesi için iki temel unsur kritik önem taşımaktadır: Bunlar sağlam bir yöntem bilgisi ve etkili sınıf yönetimi becerileridir. Dersin hedef kazanımlarını tüm öğrencilere ulaştırabilmek, bu iki unsurun bir arada ve dengeli bir şekilde kullanılmasını gerektirir. Bu gerçek, öğretmen adaylarının eğitimleri sürecinde yalnızca teorik bilgisiyle değil çeşitli ders uygulamalarının yapıldığı bir eğitim süreciyle mümkündür. Bu süreci iyi bir şekilde değerlendiren öğretmen adayları mesleki yaşamlarında karşılaşılabilecekleri zorlukları daha kolay aşabilecek ve eğitim-öğretim süreçlerini daha etkili yönetebileceklerdir.

Beden eğitimi dersleri, öğretim süreci açısından diğer derslerden farklı bir yapıya sahiptir. Derslerin büyük ölçüde açık alanlarda veya spor salonlarında yürütülmesi ve öğrencilerin sürekli fiziksel eylem halinde olması beden eğitimi derslerinin sınıf yönetimi açısından önemli zorluklar barındırmasına yol açmaktadır. Bu zorlukların üstesinden gelebilmek için beden eğitimi öğretmenleri için geleneksel sınıf yönetimi stratejilerinin ötesinde, ders alanı yönetimi ve güvenliği gibi konularının da etkili sınıf yönetimi için önemli olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda öz-yeterliliğin alandaki kritik rolü daha da belirginleşmektedir. Özellikle beden eğitimi ve spor programı (faktör 2) ile sınıf yönetimi arasındaki ilişki, branşa özgü pedagojik becerilerin önemini ortaya koymaktadır.

Araştırmada öğretmen adaylarının cinsiyetleri ile özel öğretim yöntemleri özyeterlilikleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Ancak dahil olunan öğretmenlik programı temelinde beden eğitimi öğretmenliği programında yer alan öğretmen adaylarının özyeterlilik puanlarının pedagojik formasyon programındaki öğrencilere göre anlamlı derecede yüksek olduğunu görülmüştür.

Bu sonuçlar, beden eğitimi öğretmenliği programının yapısından kaynaklı olabilir. Beden eğitimi öğretmenliği programında yer alan öğretmen adaylarının okula girişten itibaren öğretmen olma motivasyonuna sahiptirler. Ayrıca bu programdaki öğretmen adayları hem uygulama derslerinin fazlalığı hem de saha deneyimleri sayesinde özel öğretim yöntemlerine daha fazla maruz kalmaktadırlar. Buda özyeterlilik algılarının görece yüksek olmasında etkili olabilir. Buna karşılık pedagojik formasyon programında yer alan öğretmen adaylarının beden eğitimine özgü pedagojik deneyimleri daha sınırlı yapıdadır. Programın kısa süreli ve yoğun içeriği, uygulama fırsatlarının azlığı ve öğretmenlik mesleğine yönelik motivasyonel farklılıklar, bu grubun öz-yeterlilik algılarının nispeten düşük çıkmasına sebep olmuş olabilir.

Araştırmada öğretmen adaylarının cinsiyetleri ile sınıf yönetimi algıları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Ancak dahil olunan öğretmenlik programı temelinde ise gruplar arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Öğretmen adaylarının sınıf yönetim algıları bağlamında cinsiyet değişkenine göre ulaşılan anlamlı farklılık bulgusuna paralellik gösteren ve göstermeyen çalışmaların olduğu görülmektedir. Şallı, (2024)²² tarafından öğretmen adayları ile yapılan çalışmada cinsiyet ile sınıf yönetimi arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Benzer sonuçlar Dam, (2022)²³, Akdemir ve Özlem, (2021)²⁴ ve Yüksel, (2014)²⁵ tarafından öğretmen adayları ile yapılan araştırmalarda da rapor edilmiştir. Literatür incelendiğinde bu araştırma sonuçlardan farklı olarak cinsiyetin sınıf yönetiminde

farklılık oluşturduğunu bildiren çalışmaların mesleğe başlamış olan öğretmenler ile yapılan araştırmalar olduğu görülmüştür^{26,28}. Bu da öğretmenlerin sınıf deneyimi / ders anlatma deneyimi artıkça sınıf yönetimi algılarının cinsiyete göre farklılaşmadığı sonucunu göstermektedir.

Araştırmanın bir diğer bulgusu ise dahil olunan öğretmenlik programı temelinde beden eğitimi öğretmenliği programı öğrencileri lehine sınıf yönetimi algılarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık görülmüştür. Ancak, etki büyüklüğünün düşük olması (Cohen's $d=0.03$), bu anlamlılığın az bir fark yarattığını, program türünün sınıf yönetimi algısında sınırlı bir etkiye sahip olduğunu düşündürmüştür. Yapılan literatür taramasında bazı çalışmaların benzer bulgularla araştırmayı desteklediği görülmüştür. Doğaner ve Özbek (2019)²⁹ yaptıkları araştırmada her iki programa devam eden beden eğitimi öğretmen adayları arasında anlamlı farklılık olmadığını raporlamışlardır. Ancak öğretmen adayları ile yapılan farklı konulardaki araştırmalarda özellikle pedagojik formasyon programı öğrencilerinin daha yüksek puana sahip olduğu raporlanmıştır^{30,32}. Bu sonuçların kısa süreli olan sertifika programı esnasında yapılan bu tür araştırmaların özellikle katılımcıların daha yüksek motivasyona sahip oldukları dönemde yapılmış olmasından kaynaklı olabileceği düşünülmektedir.

Sonuç olarak yapılan araştırmada, cinsiyetin hem özel öğretim yöntemleri öz yeterliliği hem de sınıf yönetimi algısı üzerinde farklılık oluşturmadığı, öğrenim görülen program özelinde ise özel öğretim yöntemleri öz yeterliliğinde beden eğitimi öğretmenliği programında öğrenim gören öğretmen adayları lehine farklılık gözlemlenirken, sınıf yönetimi algısına göre ise etki derecesi oldukça düşük düzeyde bir farklılık gözlemlenmiştir. Ayrıca özel öğretim yöntemleri öz yeterliliği alt boyutu olan ölçme-değerlendirme öz-yeterliliğinin (faktör 3) diğer değişkenlerle zayıf korelasyon göstermesi, bu boyutun sınıf yönetimi algısından bağımsız gelişebileceğini düşündürmektedir. Bu durum, ölçme-değerlendirme becerilerinin daha teknik bir alan olmasıyla açıklanabilir.

Araştırma sonucunda verilebilecek öneriler ise beden eğitimi öğretmen adaylarının öz-yeterliliklerini artırmak için öğretim programları içine mikro öğretim uygulamaları ile saha deneyimleri artıracak uygulamalar eklenebilir. Bu uygulamalarda özellikle özel öğretim yöntemleri (faktör1) ve beden eğitimi programı (faktör 2) uygulamalarının desteklendiği modüller olarak tasarlanmalıdır. Ayrıca sonraki çalışmalarla nedenselliği test etmek için deneysel çalışmalar yapılabilir.

Sonuç olarak, bu çalışma beden eğitimi öğretmen adaylarında öz-yeterlilik inancının sınıf yönetimi algısını güçlü şekilde etkilediğini ortaya koymuştur. Bulgular, öğretmen yetiştirme programlarında öz-yeterlilik gelişimine odaklanılmasının hem pedagojik becerileri hem de sınıf içi uygulamaları iyileştirebileceğini desteklemektedir.

KAYNAKLAR

1. Oral O., Rezaee Z., Thapa P., Nomikos GN., Enser M. (2024). A comprehensive review of the metabolic and psychophysiological effect of regular exercise on healthy life. *Global Sport Science*. 3(1).
2. Vickerman P., Maher A. (2018). Teaching physical education to children with special educational needs and disabilities. Routledge

3. Florian L., Black-Hawkins K. (2011). Exploring inclusive pedagogy. *British Educational Research Journal*. 37(5), 813–828.
4. Bandura A. (1977). *Social learning theory*. Englewood Cliffs NJ: Prentice Hall
5. Filiz B., Doğar Y. (2021). Beden eğitimi öğretmeni adaylarının akademik erteleme eğilimlerinin öz düzenleme becerileri ve öz yeterliklerine etkisi. *Milli Eğitim Dergisi*. 50(230), 857-872.
6. Aslan H., Bal A., Akbulut S., Çetin B. (2023). Öğretmenlerin öz-yeterlikleri ile değişime hazır olma durumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Scientific Educational Studies*. 7(1), 1-32
7. Bozbayındır F., Alev S. (2018). Öğretmenlerin öz yeterlilik, proaktif kişilik ve değişime açıklık algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 19(2), 293-311.
8. Hatlevik OE. (2017). Examining the relationship between teachers' self-efficacy, their digital competence, strategies to evaluate information, and use of ICT at school. *Scandinavian Journal of Educational Research*. 61, 555-567.
9. Paraskeva F., Bouta H., Papagianni A. (2008). Individual characteristics and computer self-efficacy in secondary education teachers to integrate technology in educational practice. *Computers and Education*. 50, 1084-1091.
10. Çelik O. (2019). İlkokul ve ortaokul öğretmenlerinin öz yeterlilikleri ile sınıf yönetimi becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi (Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul).
11. Doğan Ö. (2019). Sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimi becerilerinin değerlendirilmesi (İstanbul ili Sultanbeyli Örneği), [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Yeditepe Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.
12. Richards JC., Schmidt RW. (2010). *Longman dictionary of language teaching and applied linguistics*. Pearson Education Limited.
13. Karasar N. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınevi.
14. Sayan S., Akay B., Ceylan M., Orhan R. (2022). Beden eğitimi öğretmeni adayları için özel öğretim yöntemleri öz-yeterlilik ölçeği: geliştirme ve güvenilirlik çalışması. *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi*. 8(2), 624-635.
15. Özenç İra G., İra N. (2018). Öğretmen adaylarına yönelik sınıf yönetimi algısı ölçeği'nin geliştirilmesi: Geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *e-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*. 9(3), 104-118.
16. Tabachnick BG., Fidell LS. (2013). *Using multivariate statistics*. Pearson.
17. Genç Ö., Yurdakal İH. (2024). Sınıf öğretmenlerinin öz yeterlilik inançları ile sınıf yönetimi beceri düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum*. 13(37), 27-42.
18. Vatansever Bayraktar H., Çelik O. (2021). Öğretmenlerin öz yeterlilikleri ile sınıf yönetimi becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *İZÜ Eğitim Dergisi*. 3(6) 98-127.
19. Sağlam H., Kavgacı H. (2021). Öğretmenlerin duygusal zekâları ile sınıf yönetim becerileri arasındaki ilişkide öz yeterlilik inancının aracılık rolü. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 52, 389-416.
20. Slater EV., Main S. (2020). A measure of classroom management: Validation of a preservice teacher self-efficacy scale. *Journal of Education for Teaching*. 46(5), 616-630.
21. Semerci D., Uyanık Balat G. (2018). Okul öncesi öğretmenlerinin sınıf yönetimi becerileri ve öz yeterlilik algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 19(3), 494-514.

22. Şallı D. (2024). Öğretmen adaylarının sınıf yönetimi algısı ve empatik yönelimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Türkiye Bilimsel Araştırmalar Dergisi*. 9(1), 117-125.
23. Dam H. (2022). Din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmen adaylarının sınıf yönetimine ilişkin algı düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. (53), 573-594.
24. Akdemir H., Özlem KAF. (2021). Öğretmen adaylarının sınıf yönetimine ilişkin inanç ve tutumları. *International Journal of Active Learning*. 6(1), 1-13.
25. Yüksel İ. (2014). Investigating The impact of classroom management course on self-efficacy levels: an experimental study on pre-service teachers, *Eğitim ve Bilim*. 39(171), 259-269.
26. Güneş A. (2021). Özel ve resmi okullarda görev yapan öğretmenlerin tükenmişlik düzeyleri ve sınıf yönetim becerileri arasındaki ilişki. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. (58), 290-311.
27. Merey Z., Taşkın Z. (2018). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sınıf yönetimi profilleri üzerine bir araştırma. *Vankulu Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 1, 103-112.
28. Çelik OB. (2014). Farklı liderlik stillerine sahip olan beden eğitimi öğretmenlerinin sınıf yönetimi davranışlarının incelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara*.
29. Doğaner S., Özbek O. (2019). Beden eğitimi öğretmeni adaylarının mesleki etik ilkelere ve öğretmenliğe yönelik tutumlarına ilişkin görüşleri. *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*. 17(1), 197-208
30. Ekici FY. (2017). Okul öncesi öğretmen adayları ile pedagojik formasyon eğitimi alan öğretmen adaylarının öğretmenliğe yönelik özyeterlilik inançlarının karşılaştırılması. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*. 6(5), 3003-3022.
31. Gökdağ Baltaoğlu M., Sucuoğlu H., Yurdabakan İ. (2015). Öğretmen adaylarının öz-yeterlilik algıları ve başarı/başarısızlık yüklemeleri: Boylamsal bir araştırma. *İlköğretim Online*. 14(3), 803-814.
32. Ilgaz G., Bülbül T., Çuhadar C. (2013). Öğretmen adaylarının eğitim inançları ile öz-yeterlilik algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 13(1), 50-65.